

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Venetiis, M.D.LVI

Platonis Lysis, vel, de amicitia

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-254](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-254)

PLATONIS LYSIS, VEL, DE AMICITIA.

MARSILII FICINI ARGUMENT.

BI Socrates cum sophistis eorumque sectatoribus disputat, opiniones falsas redarguit, veras significat potius, quam doceat. Nam acuta ingenia redarguit falsis, exiguo deinde vestigio vera venantur. Quod in Euthydemo, Protagora, Menone, Hippia, Euthyphrone, & Lyside patet. Vbi vero cum discipulis sui sermonem habet, ostendit ac docet. quod qui dem ex multis dialogis intelligitur. In Lyside igitur cum de amicitia inter sophistarum discipulos disputetur, consuetudinis falsis potius, quam monstrandis veris, Socrates studet. Quae vero sit de amicitia, & amore Platonis sententia, ex hoc libro conyicere, sed ex libris de legibus alijsque multis comprehendere possumus. Amicitiam esse vult honestam perpetuam voluntatis communionem. Huius finem esse, vitam vitam. Principium eius, cognationem. Medium autem amorem. Ut honestam dicit, excludit improborum hominum contubernia, lasciuorumque congressus. Ut perpetua leues adolescentulorum beneuolentias, etiam si honestae sint, nondum amicitias appellandas monet. Ut voluntatis, significat non similitudinem opinionis cuiusdam vel artis ad amicitiam perficiendam sufficere. Ut communionem, beneuolentiam vicissitudinem indicat. Huius finis est, ut et duobus animis vnus voluntate fiat, ex vna voluntate vita vna, ac demum ex vna vita, numinis vnus eiusdemque idea fruitio. Principium quoque communis huius desiderium excitatur, cognatio est. Cognatio conuenientiam in idea, fidere, genio, & quadam anima corporis; affectione significat. Nam qui ex vno pendunt, in vnum, per vnum, atque ad vnum reuerti nituntur. Medium & quasi quidam ad amicitiam trames, amor existit. Cum autem amor pulchri desiderium sit, & amicitia ab amore, & ducatur pariter & dicatur, necesse est eos qui amici futuri sunt, pulchros esse. Pulchros inquam, quorum animi pulchri. Homo enim animus est: Corpus hominis instrumentum: et quisquis pulchrum amat corpus, non hominem, sed ea quae sunt hominis amat. Quamobrem quoties cognatio illa adest, & animorum pulchritudo concurrat, perfecta nascitur amicitia. Si corporis forma huic animorum pulchritudini adiuncta est: citius amare incipiunt, & breui amicitiae habitum assequuntur. Quod in Platonis Dionysio; mutua beneuolentia contigit. Sin autem forma corporis cum animi deformitate coniungitur, non honestae communionis, sed turpis congressus cupido exoritur. Vnde non amicitia, imò petulantia primum, deinde discordia proficiscitur. Quare si cognatio deest, amici nunquam. Si adest cognatio, deest omnis pulchritudo, interdum beneuoli potius, quam amici. Sin autem cognationi pulchritudo corporis, non animi est adiuncta, pro amicitiae desiderio obsceni congressus ardu exoritur. Cum vnus animo pulcher, turpis alter, admonitionis & increpationis studium cognatio illa parit. Quod si pulcher vnus animus, alterius nec pulcher est, nec turpis, docendi discendi que inuicem voluntas ex cognatione prouenit. Tandem ex increpatione illa, & hac doctrina amicitia nascitur. Quod quidem in Phaedrum & Alcibiadem Socratis amor ostendit. At vero cognatio pulchritudinem vtriusque; nacta, citò indissolubilem procreat amicitiam. Idque in Platonis Asterioque beneuolentia constitit. Atque haec, ut e multis colligitur, de amicitia Platonis nostri sententia est. In hoc autem dialogo primo eos qui amore abutuntur, & sub amicitiae specie turpi libidini seruiunt, increpat. Deinde eos qui ex sola corporis forma, amari se dignos existimant, admonet. Tertio illos, qui minus vere de amicitia sentiebant, refellit. Postremo callem quandam sagacibus animis ad venandam amicitiam indicat. Singula membra suis in locis legitibus patent. Nam dum Hypothalem & Ctesippum ironia iocisque; deridet Socrates, quod turpi amore capti essent significat. Et dum coram illis adolescentes ad mores instruit, amatores ad monet quo pacto amandum, & quomodo vna viuendum sit. Cumque amatores instituisset, secundam dialogi partem ad amatos institutos aggreditur. Vbi longa inductionis serie docet, non umbratili huius corpusculi forma, sed vera animi pulchritudine, sapientia scilicet & prudentia amicos aucupari decere. Tertio loco consutat, & primo Solonis sententiam, qui amatos inquit amicos esse. Qui tamen sepe amantes oderunt. Addit etiam nec amantes duntaxat, amicos esse, quia sepe odio habentur qui amant. Vbi concludit reciprocam beneuolentiam, amicitiam esse vocandam. Deinde Empedoclem reprehendit,

soc. Recte agis Hippia, ut à longa inquisitione nos liberemus. Si. n. ex his est pulchrum, haud amplius quod per visum, & auditum delectat, pulchrum erit. Ambo namque pulchra facit, vtraque minime. Hoc aut impossibile, ut inter nos conuenit. HIP. Conuenit certe. soc. Impossibile igitur quod per visum, & auditum iucundum, pulchrum esse: nam si id pulchrum esset, impossibile aliquid sequeretur. HIP. Vera haec sunt. soc. Hic contentiosus ille dicit, exponite iterum à principio, postquam istud vos fecellit, quid esse pulchrum hoc dicitis, quod ambabus voluptatibus inest, propter quod istas praeteris honorantes pulchras vocatis. Necessarium mihi videtur, o Hippia, ut respondeamus, quod innocia sunt praeteris voluptatibus, atque optima eam ambae, quam vtraque. An tu aliquid aliud habes, quo ab alijs differant? HIP. Nihil, reuera. n. optima sunt. soc. Tu ille, hoc igitur pulchrum esse dicitis conducibilem voluptatem? Videri equidem respondebo. tu vero? HIP. Et ego. soc. Ille vero ad haec. Nonne conducibile est quod bonum efficit? Efficiens aut effectum aliud esse constitit. Vnde eodem relabimur. Neque. n. bonum pulchrum esset, neque pulchrum bonum, si quidem aliud vnumquodque illorum esset. Ita esse nos illi, si sapiemus, illud respondebimus. Nihil. n. est, recte loquenti non assensiri. HIP. Quid tu aliud, Socrates, cuncta haec esse ducis, quam imminutiones quasdam, concisionesque sermonum, ut ante dixi, imminuta resolutas? Illud vero pulchrum & multi facidum est, ut quis valeat, praeter a oratione habita in iudicio, vel concilio, vel alio conuentu publico ad quem verba fiunt, auditoribus persuasis, non minima quaedam, sed maxima praemia reportare, suisque rerum suarum, amicorumque salutem. Haec sane omnis minutis his quaestiuiculis complecti decet, ne demens esse videaris, dum deliramenta, & nugae, ut modo pertractas. soc. O amice Hippia, tu quidem beatus es, qui nosti quibus studere hominem decet, & ipse abunde, ut asseris, studuisti. Me vero mira quaedam fortuna detinet: quippe aberro semper atque mendico. Quoties aut inopiam meam sapientibus vobis ostendo, verbis rursus à vobis obiurgor. Obiecit enim continuo, quae & tu nunc obiecisti, me scilicet stolidum, exilia, & nihili faciendae tractare. Demum cum persuasus à vobis, eadem quae & vos profero, optimum esse eleganter orare in iudicio, & alio quouis caetu, & ad votum peragere, rursus nonnulli è nostris, & ille vir qui me semper redarguit, grauiter increpant. Proximus ille vir mihi genere est, & vna mecum habitat. Ergo cum primum domum ingressus sum, & ille me talia dicentem audit, interrogat quid non erubescam de pulchris rebus disputare, cum adeo manifeste circa pulchrum redargutus sim, quod ipsum pulchrum quid sit ignorem. Inquit. n. qua ratione intelliges, quae oratio pulchre composita sit, quae non, aut aliam quamlibet actionem pulchram esse, vel turpem, dum pulchrum ipsum quid sit ignoras? Et quando ita affectus sis, viuere te, quam mori praestare putas? Contingit itaque mihi quod modo dicebam, ut & à vobis & ab illo male audiam. Sed forte opera precium est haec omnia tolerare: neque. n. id absurdum, modo quippiam lucratus sim. Tantis. n. Hippia consuetudine vtrorumque profeci, ut proverbium illud, quod Pulchra difficilia esse dicit, intelligere mihi iam videar.

Definitio alia falsa pulchri. Consuetudo. Alia definitio falsa pulchri.

prehendit, qui quamlibet simpliciter similitudinem ad amicitiam se-
ficere voluit. Quod falsum esse artium multarum similitudo decla-
rat, quæ invidiam & odium sepius quam amicitiam gignit. Acce-
dit postmodum Hesiodi Heraclitiq; opinio, quod dissimilia sint ami-
ca. Idq; falsum esse ex eo constat, quod odium & amor cum dissimi-
lia sint, amica non sint, nec iustus vir & iniustus, & de alijs eodẽ
pacto. Quod si quid aliquando dissimile sui appetere videatur, vt
aridum quod est, humorem, caloremque quod frigidum, dicendum est
non amare contrarium, sed suspensum restitutionem ex contrario que-
rere. Quod .n. calore nimio præter naturam suam vritur, per fri-
gus ad temperiem naturalem reducitur. Quare non frigus, sed tem-
periem per frigus amat. Idem est de cæteris contrarijs iudicandum.
His consutatis opinionem quandam vt suam quasi ratiocinans Socra-
tes inserit. Vbi trifariam affectiones animi diuidit, bonum animum,
malum, neutrum. Malum bono propter diuersitatem amicum esse
nunquam. Malum a malo propter iniustitiam lædi. Ergo nec hos in-
uicem amicos esse. Neutrum quoq; amare malum, impossibile. ma-
lum .n. cum obicit, suapte natura odio semper habetur. Restat vt a-
micitia sit inter bonum ac malum, & neutrum atq; bonum. Et illa
quidem in gaudio, in desiderio hæc consistit. Ex quibus duæ quædam
amicitiæ species ortæ sunt. Sed insurgunt obiectiones quædam, quæ
id turbare videntur, quas Socrates palam inserit, solutiones vero
clam innuit. Prima, quia bonus bono similis, similia vero non esse
amica contra Empedoclem dictum fuit. Vbi intelligendum, non dis-
tinctum esse similia nullo modo amica fieri, imò negatum quod simplici-
ter quælibet similitudo ad amicitiam procreandam sufficiat. Itẽ cum
secundo obicitur: bonus seipso sufficit, ergo non desiderat alterum,
vnde non amat, quare nec boni amicus est: Exponendum est quod
hæc absurditas non ex Platonis mente sequitur, sed ex Empedocli &
Heracliti diuina, in quibus amoris desiderium qd amicitia non distin-
guunt, quare vna cū amicitia cupiditas perpetua sit necesse est. Pla-
to vero amicitiam habitum quandam esse vult ex amore diuturno cõ-
tractum. Quo sit vt amor sit exortiens amicitia. Amicitia vero in-
ueteratus amor, i quo multo plus voluptatis, quam desiderij restat.
Ex quo sequitur, vt qui cupierat, iam delectetur. Itaq; amicitia ha-
bitus non necessario desiderio presentis ardorem, sed delectationem
exigit. Ergo si bonus bonum minus desiderat, non tamen minus, bo-
nus bono gaudet, quod ad seruandam amicitia rationem plurimum
valet. Atq; hæc vna est amicitia species, inter bonum videlicet, atq;
bonum in gaudio potius quam in desiderio constituta. Est & altera
quæ desiderij plus, quam voluptatis includit, inter neutrum bonumq;
exortiens. Quæ quidem qua ratione fiat, & cuius gratia, & pro-
pter quid, in textu satis patet. Describit illam primo vt opinio, porri-
git, deinde paulatim emendat. Nam cum dixisset, neutrum propter
malum inimicum amare bonum amicum boni amicitia gratia, statim
dictis obiciendo corrigit. Vbi primum docet, amicitias omnes quæ
ad homines diriguuntur, imperfectas esse, & imagines amicitia quæ
ad ipsum primum bonum rerumq; omnium respicit autorem, quod pri-
mo amatur, & causa est vt amentur hæc omnia. Et quisquis ali-
quid amat, ipsum primum tanquam finem amoris habet. Nam a
primo bono bonum omnibus inest: a primo pulchro, gratia singulis
adest: bonitas vero trahit nos, allicit pulchritudo. Non ergo ista
nos inferiora mouent, sed primum illud in istis trahit & allicit. Il-
lud itaq; in istis simul atq; ex istis, non ista amamus. In quo Plato-
nis nostri pietas in deum, summaq; religio mirificè fulget. Osendit
præterea non semper nos alterius gratia amicos esse. Neque .n. pri-
mum bonum, boni alterius gratia exoptamus. Item non propter ma-
lum, bonum cuperes. Quia etiam omni malo è rerum natura subla-
to restaret bonum suapte natura gratum, & appetitus in eo quod
minus bonum, ad bonum maius consequendum traheret. Non enim
malum est, quod summi boni excitat appetitum, sed ipsius minus bo-
ni egestas ad sui repletionem in summum bonum conuertit: quæ qui-
dem non malum, quia nunquam malum ad bonum, & contrarium
ad contrarium, sed inchoatio boni potius nuncupanda. His ad emen-
dationem illatis principij quoddam inducit amicitia perfectius inue-
stigandæ. Inquit .n. cognationem & naturæ conuenientiam amici-
tiam parere, de qua satis in principio diximus. Postremo iuuenes il-
los adolescentesq; mordet, quod ignorent quid merito amandum sit:
quæ amicitia vera, quo pacto honestè, stabilitèq; constetur,
& antequam hæc discant, temere, procaciter, & pe-
culanter amicitiam inire contendunt. Sed ne illos
infestos sibi redderet, clam ista signifi-
cauit, & seipsum vna cum il-
lis reprehendit. Hæc
de argumen-
to satis.
Ad Lysidem veniamus.

SOCRATES, HIPPOTHA-
LES, CTESIPPVS, ME-
NEXENVS, LYSIS.

BAM ex Academia in Lyceũ rectã ^{Occasio dia}
per suburbium iuxta mœnia, & cū ad ^{logi.}
portã vbi fons est Panopis, venissem,
Hippothalẽ Hieronymi filium, & Cte-
sippũ Paanẽm, aliosq; vna cū his ado-
lescẽtes multos offendi. Cumq; me Hip-
pothales venientẽ videret, ò Socrates, inquit, quonã
vnde? At ego, ex Academia in Lyceũ rectã. Tũ ille,
adẽ sãũ, rectã ad nos, inquit, nõ diuertis? decet enim.
Ad hæc equidẽ, decet inquã: sed vbinã, et apud quos ve-
strũ esse me vultis? Ille vero è regione mœnorum gymna-
siũ quoddã ostendẽs muro circumdatũ, & ianuã apertã,
hic ait, manere te volumus, hic aut ipsi & alij multi,
& quidẽ honesti nos exercemus. Qua potissimũ in re est
hæc vestra exercitatio? In palaestra q nuper est cõstitutã,
ac vt plurimũ in sermonibus, quos tecũ libenter cõicarem-
mus. Rectè agitis. Sed quis ibi pceptor? Socius et lauda-
tor tuus Mucius. Per Iouẽ non malus ille quidẽ, sed admo-
dũ sophista. Visne me intrõ sequi, vt eos qui ibi sunt, vi-
deas? Id in primis libenter audirẽ, ad quid ingrediar, et
quis pulcher ille. Alius alij videtur, ò Socrates. Tibi
vero, quis, ò Hippothales? Dic obsecro, quis amatus ille.
At ille interrogatus obtulit. Tũ ego, ò Hieronymi fili
Hippothales, vtrũ ames quẽpiam necne, nihil opus est vt
aperias. Noui .n. quod non solũ amas, sed quod in amore
progressus sis tã procul. Etenim cæteris in rebus hebes &
mutilis sum: id aut vñ mihi munus à Deo datũ, vt pri-
mo aspectu amatores cognoscã. Ad hæc ille nihil respõdit.
Verũ Ctesippus quam urbanus es, inquit, Hippothales, qui
amati tui nomẽ Socrati referre detrectas. Quod si paulisper
ille hic moretur, necabitur assidue ex te audiẽdo. Na
his .n. dudũ ò Socrates, aures cõpleuit, surdasq; reddidit
noĩe Lysidis. Vbi vero potius est nonihil, facile fit, vt vel
à somno excitati, Lysidis nomẽ audire videamur. Nec mo-
lestũ esset, sit molestũ licet, assidue de illo loquentẽ audire,
ni carminib. nos suis, epigramatisq; vincere & exhaurire
conetur, et quod molestissimũ est, amores suos voce mirãda
canat, quã perferre necesse habemus: nũc vero abs te ro-
gatus erubescit. Iuuenis inquã Lysis hic esse videtur: nã
audiẽs eius nomẽ, haud agnouit. Tũ ille, raro nomẽ eius enũ-
ciat, sed ex patris noĩe cũ sit vir admodũ nobilis, adhuc
iuuenis ipse cognominatur: id .n. mihi persuadẽdo, fieri nõ
posse, vt pueri formã ignores: adeo nãq; honesta indole p-
ditus est, vt vel ea sola notus oĩbus eẽ possit. Cuius inquã
filius est? dicite q̃so. Democratis, inquit, Aexonei maior
natu filius. At ego, Esto ò Hippothales, vt generosum
cõstantemq; amore nactus sis. Age vero mihi quoq; q̃
his ostẽde, vt videã vtrũ scias, q̃ de amato amante vel
ad seipsum vel ad alios dicere oportet. An tu horũ quic-
quã, ò Socrates, q̃ ille dicit, ponderandũ censes? Tu vero
amare te illũ quẽ hic dixit, neges? Nequaquã, sed nihil cõ-
ponere aut scribere de amoribus aio. Ad hæc Ctesippus:
haud sana mētis hic est, sed delirat atq; insanit. O Hippo-
thales, nec carmina, nec eẽ cãtulenã, si quã in amicos cõ-
posuisti, audire admodũ curo: sed quã mētē in illos sis, in-
telligere cupio. Ctesippus iste tibi referet, nouit .n. me-
minisq; siquidẽ, vt ipse ait, quotidie audiẽs à me obtu-
ditur

ditur. Maxime profecto, quam ridiculum est enim, ut quem hic pro ceteris amet, de eius ingenio, quod ne puer quidem dicat, afferre nihil possit. Quae enim civitas Vniuersa de Democrate & Lyside huius aui, deq; omnibus illorum maioribus praedicat, eadem & ipse circūfert, diuitias, equorum copiam, victorias in Pytho, Isthmo, & Nemea, quadrigis & equis, necnon istis antiquiora. Ac nuper conuictus carmine quodam retulit, quo quidam ex Lysidis maioribus Herculem quondam ob cognationem hospitio excepit, quippe quum ille quoq; ex Ione & filia cuiusdam principis populi natus esset, quae quidem & anicula cantant. Ceteraq; homini permulta, o Socrates. Haec sunt, quae hic narrando canendoq; audire nos cogit. O ridicule Hipposhales, antequam viceris, encomium in te ipsum copiosius cantasq;. Non in me, o Socrates, haec vel paro, vel cato. Non putas inquam. Qui isthuc dicit, inquit ille? Maxime oium in te vniuersa haec redundant. Nam si amicum talem apprehenderis, ornamento tibi erunt laudes eiusmodi, tanquam triumphatori cuidam, cum amicum huiusmodi nactus sis. Sin autem fefellerit, quo maiores illi laudes tribuisti, quo maiorum expers es honorum, tanto magis etiam ridiculus iudicaberis. Quicumq; igitur in comparandis amicis sapit, non prius quenquam eorum laudat, quam ipsorum familiaritatem fuerit affectus, futura namque formidat: pleriq; n. cum laudari se, & extolli sentiunt, fastu tumescunt, an non idem tibi videtur? Mihi vero. Nonne quo superiores sunt, eo difficilius capiuntur? Verisimile est. Qualis tibi Venator ille videretur esse, si quis ita feras expelleret, ut & tutiores fierent, & capi difficultius in posterum possent? Iners videlicet. Atqui sermonibus cantibusq; non demulcere, sed exacerbare potius homines, nonne hoc est imperiti? Videtur. Vide igitur, o Hipposhales, ne his omnibus obnoxium reumq; te ob poesis studium reddas. Arbitror sane nullum te bonum poemam existimaturum, qui seipsum poemate laeserit. Nullum per Iouem. quae n. haec esset absurditas? Ob hanc profecto causam tecum, o Socrates, mentem meam comunico: et si quid habes aliud, consule, quarene quis aut dicendo, aut agendo conciliare sibi quos amet, possit. Non facile dictum est. Verum si hunc mecum colloquio iungeres, tibi forte ostenderem, quae illi dicenda sint, pro his quae loqui te, & canere isti narrauerunt. Nihil impedimento fuerit. Si enim vna cum Ctesippo ingrediarius, & ibi sedens disputes, sua sponte, ut arbitror, aderit. Nam audiendi apprime audus est. Ac ibi et Mercurialia celebrantes, iuuenes in vnum conueniunt. Ad te igitur aduenit. & nisi id fecerit, Ctesippi familiaris est propter Menexenum huius nepotem, cuius ille socius est charissimus. Accersat itaq; hic illum, si minus ipse per se accesserit. Sic agendum est, inquam. & simul apprehenso Ctesippo, in palastram prosequutus sum, & alij nos a tergo sequuti sunt. Ingressi autem iuuenes sacrificantes inuenimus, & sacra ferme peracta, illos autem comptos, calculis talibusq; ludentes. partim in ipso vestibulo foris, partim in gymnasij angulo, pari impari ludebant, calculos è calathis quibusdam deligentes. Hos spectantes alij circūstabant, è quibus Lysis erat, qui astabat inter iuuenes coronatus, & omnibus indole pstantis, nec pulcher tantum, sed & honestus, & bonus existimandus. Nos autem è conspectu ubi quieti locus erat, consedimus inuicem differentes. Conuersus Lysis, frequenter in nos

oculos coniciebat, utpote qui proprius accedere cuperet, sed solus accedere verebatur. Interim Menexenus inter ludendum è vestibulo ingressus est, meq; & Ctesippum conspicatus, concessum venit. Quem Lysis intuitus, securus est, et iuxta eum assedit. Aduenarunt insuper alij. Hipposhales autem postquam multos conuenisse perspexit, latere cupiens, ea se recipit, quae videri non posse à Lyside arbitratur, ne forte illi molestus foret, & sic astans audiuit. Ego vero Menexenum inspiciens. O fili Demophontis inquam, uter vestrum natu maior? Ambigimus, respondit ille. Nunquid etiam uter generosior sit ambigitis, inquam ego. Prorsus inquit. An etiam uter honestior sit. Subriserunt ambo. Uter vestrum ditior sit, haudquaquam interrogabo. Amici namq; estis. nonne? Et maxime quidem, responderunt. Amicorum vero communia omnia. quapropter hoc nihil differtis, si quidem id verè de amicitia dicitis. Consenserunt. Sed cum percontari vellem uter iustior & sapientior esset, interrupit nos quidam, qui Menexenum accersit, dicens illum à gymnasij magistro vocari. Visus n. mihi est sacrorum antistes. Abijt igitur, & ego Lysidem interrogavi. Dic age, o Lysis, uehementer te pater ac mater amant? Valde. An non beatissimum fore te cupiunt? Quidni? Videtur tibi beatus ille qui seruit, & cui nihil corum quae concupiscit, agere licet? Non per Iouem. Ergo si te pater & mater amant, beatumq; fieri voluit, id omni opera diligentiaq; curabunt, ut beatè viuas. Quid prohibet? Permittent itaq; quodcumq; lubet efficere, nec tuis cupiditatibus aduersabuntur. Per Iouem, o Socrates, mihi in plurimis obstant. Qui isthuc ais? Dū te fore beatum exoptant, te impediunt quo minus voti tui copos efficiaris? Responde ad haec. Si cuperes aliquod patris tui curru peruehi, capiens habenas, quando pugnat, nunquid permitteret? Nihil minus. Quem ergo permitteret? Est auriga quidam à patre meo mercede conductus. Quid ais? Mercenario pareres tui cōcedunt potius, quam tibi liberam equorum administrationem? & argentum praeterea huius operis causa erogabunt. Sed quidnam? Mulos vero ingatos ducere, loriq; cadere tibi cōcedent? Cur mihi cōcesserint? Nulline verberare hos licet? Et valde quidem, mulioni videlicet. Seruo, an libero? Seruo. Seruum itaq; pluris faciunt, quam te filium, liberiusq; agendi arbitrium exhibent. Quinetum ad haec mihi responde. Tene tibi bypsi dominari permittunt, an non? Neq; id ullo pacto. Quis tibi dominatur? Pedagogus. Nunquid seruus? Seruus noster. Graue vero liberu seruo subijci. Sed quid agendo, pedagogus hic tibi imperat? Dū ad magistros me ducit. Et hi quoq; pceptores tibi imperant? Oino. Multos igitur dominos principesq; tibi pater sponte praeposuit. Sed cum domum ad matrem redieris, tene sinit quicquid placeat agere, ut beatus sis, vel circa lanificium, vel circa telam, quando textit? An gladium forcipesq;, radiū ac pectem, ceteraq; lanificij instrumenta attrectare sinit? Non vetaret solum, sed & caderet, si tangere auderem. Pro Deo, iniuriamne patri, vel matri aliquam intulisti? Nullam prorsus. Quam ob causam te beatum fore, & arbitratu tuo disponere singula noluit, et quotidie te sic educant, ut semper alicui seruias, et ut breui cōplectar, nihil pro tua voluntate agas? Quo fit, ut nihil tibi prodesse tam amplae diuitiae videantur: quandoquidem quis uis magis, quam tu has administrat: et quod maius est,

Præceptum in comparandis amicis.

Colloquutio beneuola, ut pueri amemus ad loquendum alligatur.

h nec

nec etiam corpus tam generosum, quippe cum alius hoc alat & colat: tu autem nullum habes imperium, o Lysis, nec ullius voti compos efficeris. Nondum per atatem licet, o Socrates. Vide ne minus id sit, quod tibi impedimento est, o Democratis fili. Nam haec, ut arbitror, et pater, & mater tibi concedunt, nec atatem profectionem expectant, quoties legi scribiue sibi aliquid optat. Tibi enim praeter ceteris domesticis ista committunt, Maxime. In his tibi licet tam scribendo, quam legendo quemvis ordinem literarum seruare. Et quando Lyram sumis, nihil prohibent, ut opinor, parentes tui, quo minus intendas, vel remittas chordarum quamlibet, & psallas, & pulses plectro. Non certe. Quid in causa est, o Lysis, quod in ijs permittunt, in superioribus prohibeant? Quonia ista quidem scio, illa contra ignoro. En optime Lysis, non atatem expectat pater ad licentiam tibi exhibendam, sed profectum ingenij. Etenim cum primum te senserit teipso prudentiorem effectum, illico & tua omnia, & te libere tibi committet. Spero equidem. Quid porro uicini, nonne eadem ratione se qua & parentes erga te gerent? Vicinam censet tibi sua domus commissurum gubernationem, si te intellexerit in re familiari peritorem esse, an ipsum per se ministraturum. Mihi commissurum puto. Athenienses quoque dubitas, quin rempublicam tibi commendent, quum primum te in his rebus prudentiorem alijs esse perceperint? Non dubito. Quid rex magnus? Verum eius filium natu maiorem, cuius Asia regnum futurum est, permittet in elixarum carnum ius quicquid velit inycere, potius quam nos, si illi persuaserimus, popina peritiores esse, quam filium? Nos videlicet. Et illum nihil prorsus, nos autem etiam si salis multum capientes, immittere, uellemus, certe permittet. Quidni? Et si filius eius oculos agrotaret, nunquid permittet eum sibi oculos attrahere, an prohiberet, cum medicum illum non existimaret? Nos autem si modo putaret peritos medicos esse, nihil impediret, etiam si uellemus patefactis palpebris, & cinere superinfusa curare? Vera loqueris. Quinetiam cetera omnia nobis committeret, potius quam uel sibi ipsi, uel filio, in quibus sapientiores nos esse putaret. Neesse est, o Socrates. Sic se res habet, amice Lysis, singula in quibus prudentes sumus, cuncti nobis concedent, et Graeci, et Barbari, tam uiri quam mulieres, & in ijs arbitratu nostro agemus, nec ullus sponte nobis obstabit, quo minus et nos liberi simus, & aliorum duces. Et quum nobis haec conferant, nostra erunt. Quae uero ignoramus, nemo nos ut lubet, agere permittet, sed omnes pro uiribus repugnabunt, non extranei tantum, uerum parentes etiam, & quod nobis propinquius est, nos quoque ipsi non nobis, sed alijs ministrantibus: & haec cum nullo nobis emolumento sint, a nobis aliena existunt. Consentis? Consentio equidem. Alicuiusne hominum amici erimus, amabitque nos aliquis in his rebus, in quibus inutiles sumus? Nunquam. Ergo nec te pater, nec ullus alium quenquam diligit, quatenus est inutilis. Non ut uidetur. Si itaque sapiens euaseris, oes amici tibi, & familiares erunt. Ut ille. n. & bonus eris. Sin minus, nec alius quisquam tibi, nec parentes, neque propinqui amici erunt. Potestne aliquis in his superbe sapere atque gloriari, in quibus nondum quicquam sapit? Qui isthuc fieri potest? Si tu praepatore indiges, nondum sapias? Nondum certe. Non ergo superbe sapias, si nil

Quantum fidei dignitatis affertur prudentia.

In his quae sapimus, gloria mur, & superbi mus.

sapis. Non per Iouem, ut mihi uideor. Quae cum audissem, in Hippothalem conuertis oculos, atque parum absuit quin ita dicerem: O Hippothales, hoc pacto cum adolescentibus disputandum, corripiendo illos atque deijciendo, non blandiendo, ut ipse agis, & efferendo, sed cum uisissim illi anxium, turbatumque ex antedictis, recordatus sum quod dudum praesens Lysidem latere uolebat. Recepti ergo me ipsum, linguamque cohibui. Interea reuersus Menexenus, iuxta Lysidem, unde surrexerat, assedit. Tu Lysis blande admodum & amice, clam Menexeno mihi susurravit in aures: O Socrates, quae mihi, eadem obsecro Menexeno quoque edisseras. Ipse, inquam, Lysis illi referes. Nam attente nos auscultasti. Attente sane, respondit ille. Da igitur operam, ut diligenter reminiscaris, quo illi singula perspicue referas. Quod si quid forsitan subterfugerit, rursus a me requires, cum me primum conueneris. Nauabo operam, & maxime quidem, ille respondit. Sed noui saltem aliquid illi dicas, ut & ego audiam, donec redeundi domum sit hora. At ego, agendum est, praesertim cum ipse iubeas, sed cogita quae ratione mihi optuleris, si me refellere Menexenus hic contenderit. An non contentiosum esse illum audisti? Prorsus, & idcirco te cum illo disputante audire percipio. An ut ridiculus habear? Absit, imo ut illum castiget atque coereceas. Haud facile est: Vehemens enim & facundus est, Ctisippi discipulus. Adest praeterea quinetiam Ctisippus ipse, an non uides? Nihil uerearis, o Socrates, age obsecro differas. Differentium uidetur. Verum ista nobis seorsum ab alijs colloquentibus. Cur, inquit Ctisippus, soli haec inter nos agitat is? Quin alijs est uestra haec impertire. Impertendum esse respondit. Hic porro nonnihil ex ijs quae conferimus, minus percipit, putatque Menexenum intelligere: quocirca percontari ab illo me iubet. Quid non interrogas? Interrogabo. Dic amabo, o Menexene, quod abs te queram. Innata mihi est ab ineunte aetate possessio unius cupiditas quaedam, quemadmodum & in alijs. Ut ecce quidam equos desiderat, aliquis canes, alius aurum, honores alius. haec equidem parui facio, nec multum ista me mouent. Acquirendorum autem amicorum desiderio flagro. Quare amicorum bonum habere malim, quam preciosissimam coturnicem, aut gallum, & per Iouem potius quam equum atque canem, ac medius fidius potius quam Darij aurum adipisci, uel ipsum Darij capere, optimum amicum eligere. Uideris quam sim amicitia audis. Quando igitur te & Lysidem animaduerto, stupeo profecto, uosque felices existimo, quod in tam tenera aetate constituti, tantum munus breui & facile consequuti fueritis, & tu hunc tibi tam facile tanta beneuolentia conciliaueris, et hic te mutuo sit amore complexus: tantum uero a me munus id adest, ut nec etiam quo pacto alter alteri amicus fiat, intelligam. Ceterum haec abs te, tanquam perito querere cupio. quare mihi respondeas, oro: quando quis aliquem diligit, uter utrius amicus efficitur? amansue amati, an amatus amantis? an nihil interest? Nihil interesse mihi uidetur. Quid ais? ambo inuicem amici sunt, si alter tantum alterum amat? Mihi quidem uidetur. Quid porro? an non reperi potest amans quidam, cui amicus haud uicissim in amicitia respondet? Potest. Nunquid et odio haberi amicum saepe contingit? Quid nonnunquam amatoribus erga amatos accidit. Amantes enim quam ardentissime nonnunquam, minime

minimè redamantur, imò & odio quandoq; habentur. An non uera tibi dicere videtur? Verissima. Nōne in his hic quidem amat, ille autem amatur? Certè. Vter ergò utrius est amicus? amansne amati, siue redametur, siue odio habeatur? An amatus amantis? an neuter neutrius tunc est amicus, qui non utriq; vicissim amat? Sic se res habere videtur. Aliter itaq; nunc quàm supra censemus. tunc enim visum est, si alter solum diligit, amicos esse? nunc contrà, nisi uterque diligit, neutrum amicū esse dicendū. Apparet. Nihil igitur illi amicū est, qui amat id à quo minimè redamatur. Non videtur. Ergo nec amici equorum sunt, quos equi non mutuo amant, nec amici coturnicum, neq; canum, nec Vini, nec exercitationis amici, nec sapientia, nisi sapientia illos vicissim amet: amat nēpe hæc singuli, non tamē amica hæc sunt. Quamobrem mentitur Poëta illi qui dicit. Felix cui dulces pueri, cui copia equorum.

Et cui turba canum sit, tum cui sit nouus hospes. Nequaquam mihi uidetur. Verum dicere tibi uidetur? Verum, Amati igitur amanti amicū est, ut apparet, o Menexene, siue amauerit, siue oderit. quemadmodū terniores pueri partim nullo modo amant, partim oderūt, quando à parentibus uerberantur. tunc sanè dum uehementer odio habeant, genitoribus sunt charissimi. Opinor equidem. Non ergo amans amicus secundum hanc rationem, sed amatus erit. Videtur. Et odio est inimicus, nō qui odit. Apparet. Ita multi ab inimicis amantur, & odio ab amicis habentur, & inimicis amici sunt, amicis contrà inimici, si amatum potius quàm amans, amicum est. Quæ autem esset hæc absurditas, o dulcis amica? Imò impossibile id quidem, amico inimicum, inimico amicum esse. Vera loqui uideris, o Socrates. Et si hoc fieri nullo modo potest, restat ut amans amati sit amicum. Apparet. Similiter quod odio habet, inimicum eius quod odio habetur. Necessè est. Eadem nobis nunc erunt quæ & in superioribus concedenda, quod plerunq; amicum sit aliquid non amici, plerunq; etiam inimici, quoties nō amantem uel fastidientem quis amat. Nonnunquam inimicus erit non inimici, uel & amici, quando non fastidientem quis odit, uel fastidit amantem. Ita uidetur. Quid ergo dicemus, si neq; amantes amici erunt, neq; amati, nec amantes amatiq; num alios quosdam præter istos amicos inuicem esse dicemus? Per Ionem, o Socrates, quid respondeam non inuenio. Vide, o Menexene, ne fortè minus recte in superioribus quasuerimus. Tum Lysis, Id, inquit. mihi uidetur, o Socrates, et sic factus erubuit. Visum nāq; mihi inuitum illum effugisse quod dicebatur, ex eo quod attentius incumberet. Constat autem, eum alioqui aut scultaret, non ita sese habere. Ego itaq; uolens Menexenū quiescere, & illius philosophia nimium delectatus, sic Lysidem alloquutus sum. O Lysis, Vera mihi loqui uideris, quia si rectè considerauissemus, haud ita nunc aberraremus. Quare ne ulterius hac uia pergamus. Etenim ardua mihi quasi uia quadam aspera consideratio ista uidetur. Sed iter quod nunc ingressi sumus, poëtarum admirabilis peragendū. Hi nāq; nobis tanquā patres atq; duces sapientia sunt. Dicunt profectò non male. dum qui amici sint, admonent. homines præterea conciliatoris. Dei ductu amicos fieri uolunt. Sic enim aiunt. Deus si uilem semper ducit ad similem, & noxū facit. An nō

in hæc aliquando carmina incidisti? Incidi. Fortasse et in sapientissimorū scripta, in quibus eadem hæc affirmat, simile simili necessario semper amicum esse. Atq; hæc est eorum sententia, qui de natura & uniuerso tractarunt. Vera dicis. Nunquid bene dicunt? Fortè. Et hoc fortè ex parte uerū est, fortè etiam ex toto: sed nos nondum intellegimus. Videtur. n. nobis prauus prauo, quo proprius adheret, & frequentius cum eo uersatur, eo magis inimicus fieri. Nam iniuriam infert: fieri uerò nequit, ut qui infert, & qui accipit iniuriā, amici sint. nōne ita? Sic profusus. Hæc ratione media pars illius sententia falsa erit, si quidē prauis similes sunt. Certè. Verum mihi uidentur bonos dicere similes esse inuicē, & amicos: improbos autē, ut sape de illis dicitur, nunquam uel sibypsis, uel inuicem similes esse, sed stolidos penitus et instabiles. Qui uero secum ipse dissentit, nullo modo cum alio consentiet, nec ulli amicus esse poterit. Nōne tu idem existimas? Profectò. Id ergo, ut mea fert opinio, significant, o amice, qui simile simili amicū esse dicunt, quod solus bonus soli bono amicus, malus autē nec bono nec malo unquam uera amicus efficitur. Consentis? Assentior. Habemus iam qui sint amici. Nam ratio dicit eos qui boni sunt, amicos existere. Constat. Idem ego arbitror. Sed est quod me perturbat. Et uide quæso quid suspicer. Similis simili qua ratione similis, amicus, et talis tali uilis est. Imò sic etiam consideremus. Simile quodcumq; cui uis simili quod emolumentum aut detrimentum inferre potest, quod non ipsummet sibypsi inferat? Aut quid pati ex illo, quod non ex seipso similiter pati queat? Hæc itaque cum talia sint, ut nihil se inuicem inuent, quo pacto ab se inuicem experiantur? Nullo modo. Quod nō expetit, quo amicum? Nullo. An forsitan similis simili quantum similis, non amicus? bonus autē bono, quantum bonus, non quantum similis, amicus existit? Fortè. Quid uerò, nōne bonus quatenus bonus est, eatenus sibypsi sufficiens? Ita. Sibypsi sufficiens, in eo quod sufficit sibi nullo penitus indiget. Quid prohibet? Qui nullo eget, nihil expetit. Nihil sanè. Si non expetit, nec amat. Non, qui non amat, nō est amicus. Non uidetur. Quomodo igitur boni bonis amici erūt, qui nec absentes mutuo desiderant sese, ut qui seorsim uterq; sufficit sibi, nec presentes alter alterius opera quicquā eget? Tales uiri quam rōne se inuicem magni facere possunt? Nulla. Amici nunquā erunt, qui se inuicem non multi faciunt. Nunquam. Considera iam, o Lysis, quod delapsi simus, et nunc quid omnino decepti fuerimus. Quo pacto? Audiui iam olim ab aliquo, (equidem memini adhuc) quod simili simile aduersum, & boni bonis inimicissimi sint. Qui et Hesiodi testimonio utebatur, dicens sigulū inuidere sigulo, cantorem quoq; cantori, & mendicū mendico. Et in alijs similiter necessariū ille putabat, similia inter se inuidia, amulatione, cōtentione abundare, amicitia uerò dissimilia. Inopem porro diuici amicū necessitate fieri, & imbecillū auxiliij gratia forti, & medico similiter agrotantem. Ignorantē quoque peritum desiderare atq; diligere. Addebat præterea maiora quadam, tantū abesse amicū ut simile simili sit, ut contrà, contrariū maxime, maxime contrario sit amicissimū. Vnumquodq; enim appetere nō simile, sed contrariū: ut aridū appetere humidum, frigidum uerò calidum, amarū dulce, acutū obtu-

simile simili
li amicum.

Definitio
quædā ami
corum.

Cōfutatō.

Sententia
Hesiodi, nō
similia, sed
dissimilia vi
deri.

h ij sum,

Nisi uer:
amat, neu
ter amicis.

Amicos du
ctus Dei fieri.

sum, uacuum repletionem, plenum uacuitate, cateraq; simili-
liter. Contrarium n. contrario alimetur prebere: simile
aut simili minime frui. Enimvero qui talia docuit, fa-
cundus & elegans quidam uir esse uisus est. Bene enim
dixit. Vobis aut quid videtur e Probe, ut prima fronte
apparet. Dicimus itaq; contrario contrarium amicissimum ef-
se? Vtiq;. Sit ita, o Menexene. Sed quaeso, nonne alienum
hoc & extraneum? Confestim in nos Vltro insurgent sa-
pientes isti, qui refellendi facundia pollent, & a nobis
quarent, an non sint maxime contraria, odium & ami-
citia. Quid istis potissimum respondebimus? Nonne respon-
dere cogemur eos Vera dicere? Cogemur. Nunquid dicet
inimicum amico amicum? Vel amicum inimico amicum? Neu-
trum. Num & iustum iniustum, vel temperatum intempera-
to? aut malo bonum? Non mihi videtur. Atqui si secu-
dum contrarietatem amicum est alicui aliquid, amica haec
esse oportet. Oportet sane. Quare nec simili simile, neq; co-
trario contrarium est amicum? Non videtur. Age & hoc
aduertamus, ne nos magis et hoc fallat, quod amicum re-
uera nihil ex his qua diximus sit, sed quod neq; bonum, neq;
malum, amicum quandoq; boni efficiatur. Quid ais? Igno-
ro & ipse per Jouem. Vacillo enim ob sermonis ambigui-
tatem. Et videtur, ut vetus habet proverbium, pulchrum
ipsum amicum esse. Apparet. n. malle quiddam, lene, ac
pingue, ideoq; in nos facile forte illabitur, serpit & pene-
trat quasi lubricum quiddam atq; lene. Dico enim ipsum
bonum pulchrum esse. Nunquid et tu? Et ego. Equidem
diuinis tibi id profero, boni & pulchri amicum esse, quod
neq; bonum est neq; malum. Quorsum haec uaticinor, audi.
Videtur mihi tria quaedam genera esse. Vnum bonum, alte-
rum malum: postremum, quod neq; bonum est, neq; malum.
tibi aut? Mihi quoq;. Nec bonum bono, nec malum malo,
nec bonum malo amicum esse, quemadmodum ratio superior
perhibet. Restat si quid alicui est amicum, ut quod nec bo-
num neq; malum est, amicum sit aut bono, aut tali alicui
quale ipsum est. Nihil. n. malo amicum est. Certè. Nec ta-
men simile simili, ut paulo ante monstrauimus. Profe-
cto. Non igitur erit illi quod nec bonum est, neq; malum,
amicum id quod id ipsum tale est. Non videtur. Solum itaq;
quod nec bonum, neq; malum, soli bono amicum fieri pot.
Necessario sequi videtur. Nunquid recte a nobis, o puri
id modum expositum est? Si ergo sanum corpus consideremus,
medicina arte non indiget, nec auxilio prorsus Vltro, suf-
ficienter enim se habet. Vnde sanus nemo per ipsam sani-
tatem medico est amicus. Nemo. Sed agrotans ut puto per
ipsum morbum. Quidni? Morbus quidem malum, medici-
na vero perita bonum quoddam & utile. Sic est. Corpus
ex eo quod corpus, nec bonum est, nec malum. Verum. Cogi-
tur aut corpus ex morbo querere & amare medelam.
Apparet. Sequitur, quod nec bonum est, neq; malum, bo-
ni amicum propter mali praesentiam fieri. Videtur. Costat
aut id fieri, prius quam illud ob mali praesentiam malum
efficiatur. Neq; enim malum effectum est loco boni quod ap-
petit, cuiusue amicum est. Impossibile namq; esse ostendi-
mus, ut malum bono amicum sit. Impossibile proculdubio.
Animaduerte quaeso quod dico. Nonnulla quippe assero ta-
lia fieri, quale id quod illis adest: nonnulla minime: per-
inde ac si quis vellet colore quodam aliquid intingere, ad-
esset quodam modo infectio colorato. Adesse. Nonne tunc
quoque tale coloratum est, quale ipsum esse solet? Haud

Proverbiū
Pulchrum
amicū esse.
Proprieta-
tes pulchri.

Tria gene-
ra, bonum,
malū, neu-
trum.
Alia diffi-
nitio amico-
rum.

intelligo. Sic forte intelliges. si quis comas tuas qua flaua
sunt, cerussa fucauerit, Verum alba fiant? an potius vi-
deantur? Videbuntur. Veruntamen albedo illis aderit.
Aderit. Nihilò magis tamè alba adhuc erunt, & p̄sen-
te candore neq; candida erunt, neq; nigra. Vera loque-
ris. Sed quando senectute canescunt, tunc, o amice, ta-
les fiunt, quale id quod aduenit, cani coloris praesentia ca-
na. Quidni? Hoc illud est quod quaesieram, nunquid
omne cui tale aliquid adest, confestim tale & ipsum euad-
at: an potius si certo modo adest, tale fiat, aliter mini-
mè. Hoc modo potius. Eadem rōne quod nec bonum est,
nec malum, quandoq; praesente malo, nondum est malum,
est aut, quum iam tale euasit. Omnino. Quando nondum
malum est praesente malo, praesentia haec bonum appetere
cogit: praesentia vero qua malum reddit, & appetitum
boni, & amicitiam reuocat. neq; enim Vltius neutrum
est, sed malum. Amicum vero malum bono, & bonum ma-
lo esse non pot. Non certè. Ob hanc Vtiq; causam his qui
iam sapientes sunt, tutius haud amplius esse philosophan-
dum, siue dy, siue hoies hi sint, nec eos et qui adeo corrupti
ignorantia sunt, ut improbi sint effecti. nemini quippe
malo, & penitus ignoranti philosophandū. Restant igitur
illi quibus malum id, ignorantia scilicet adest, nec ta-
men rudes penitus ignorantesq; sunt, imò & suam igno-
rantiam agnoscunt, ob quam animaduersionem philosophan-
tur. i. sapientiam amant, nondum boni aut mali. Mali
enim nequaquam philosophantur, nec boni etiam. Nā nec
contrarium contrario, neq; simili simile supra nobis ami-
cū apparuit. Recordamini? Recordamur sane. Oino, o
Lysis, atq; Menexene, quid amicum sit, & quid non,
inuenimus. Id enim tam circa animam, quam circa cor-
pus supra conclusimus: quod nec bonum est, nec malum,
propter ipsam mali praesentiam, boni amicum fieri. Hec
omnia concesserunt. Et ego valde laetatus sum, tanquam
venator, qui id quod venando inuestigabam ex senten-
tia fuerim consequutus. Deinde nescio quo extranea que-
dam & absurda suspitio mihi suborta est, quasi minus
vera essent, qua supra concesseramus. Atque illico tur-
batus inquam, Papa, o Lysis atque Menexene, somnium
quoddam nacti videmur. Quorsum haec? Vereor ne in-
hos de amico sermones falsos, tanquam in homines su-
perbos atque vanos inciderimus. Qua ratione? Hac pla-
nè. Vtrum enim amicus alicuius amicus est, an non?
Necessario. Vtrum nullius gratia & propter nihil, an
gratia alicuius, & propter aliquid? Certè alicuius cau-
sa, & propter aliquid. Nunquid amica est res illa, cuius
gratia amicus, alicuius est amicus? An forte nec ami-
ca, nec et inimica? Haud satis intelligo. Verisimile est.
Verum sic & tu & ipse, ut arbitror, melius intelligemus.
Agrotantè medici amicum esse diximus? Diximus. Non-
ne propter morbum, & sanitatis gratia medici est amicus?
Ita. Morbus malum? Quidni? Sanitas bonum, an ma-
lum, an neutrum? Bonum. Praediximus corpus, cum nec
bonum sit, nec malum, propter morbum malum medici-
na amicum esse, bonum vero medicinam. causa vero sa-
nitatis amicitiam medicina nanciscitur, sanitas aut bo-
num. Prorsus. Amicumne, an non amicum sanitas? Ami-
cū. Morbus inimicum? Penitus. Quod ergo nec bonum est
nec malum, propter malum inimicumq;, boni amicum est,
boni amicumq; gratia. Patet. Ergo amici causa amicum

Neutrum
quod est,
propter ma-
li sensum,
amicū bono
fit, gratia
boni.

propter

propter inimicum est amicum. Opinor. Agite pueri, postquam huc disputando deuenimus, attendamus obsecro diligenter, ne forte decipiantur. Principio quod amicum amici amicum factum est, simile videlicet similis, quod impossibile esse in superioribus constitit, equidem praetermitto. Sed istud insuper consideremus, ne nos praesens opinio fallat. Medicinam sanitatis gratia amicum esse diximus. Affirmauimus. Sanitas igitur amicum? Valde. Si amicum, alicuius gratia est amicum. Est. Amici scilicet, si supra concessa permanent. Et amici. Nunquid & illud iterum amici causa amicum erit? Certè. Necessarium est, ut hoc progressu ad principium quoddam perueniamus, quod non ultra in amicum aliud referatur, sed in id quod primum amicum est, cuius gratia cetera omnia quae sic dicuntur, sint amica. Necessarium. Hoc est quod modo dicebam considerandum, ne reliqua omnia quae amica gratia illius praediximus, tanquam simulacra quadam eius nos decipiant, illud autem primum reuera sit amicum. Consideremus igitur hoc pacto. Quod quisque multi facit, ut puta pater filium, rebus alijs omnibus anteponit: talis vir ex eo quod filium multi facit, alia quoque nonnulla ob illum multi facit. Exempli causa, si illum cicutam ebibisse senserit, Vinum plurimi faciet, siquidem hoc venena securaturum speret. Et maxime quidem. Nunquid & amphoram in qua Vinum? Valde. Num plura estimat tunc calicem fictilem, aut tres cyathos quam filium? an contra potius se res habet? Ut omne hoc studium non ista respiciat, quae alterius gratia parantur: sed in illud tendat, cuius causa cetera quaeruntur. Neque verum est quod saepe dicimus, quod argentum & aurum multi faciamus. Omnis quippe intentio estimatioque eius solius est, ad quod ista parantur. Constat. Eadem quoque de amico ratio est. Quaecumque enim amici cuiusdam gratia, amica nobis esse diximus, improprio vocabulo nominauimus. Amicum autem reuera illud esse apparet, in quod haec omnes quae vocantur amicitia, tendunt. Sic videtur. Quapropter reuera amicum, nullius amici gratia est amicum. Verum. Hoc igitur reiectum est, amicum amici cuiusdam causa esse amicum. Sed nonne bonum amicum est? Sic opinor. Num propter malum bonum amatur? & ita se res habet? Si ex tribus quae diximus, bonum, malum, neutrum, duo accipiantur, malum verò abeat, & nihil attingat, nec corpus nec animam nec aliud quicquam ex his quae diximus secundum seipsa nec bona esse, nec mala, nunquid inutile penitus tunc nobis bonum esset? Si enim nihil nos ultra laderet, nullo boni fauore indigeremus. Atque ita iam manifestum fieret, quod propter malum, bonum quaesierimus, amauerimusque: quasi bonum sit mali re medium, malum verò morbus: & cum nullus sit morbus, nulla medela indigeamus. An sic natura institutum est ipsum bonum, ut propter malum ametur a nobis, qui inter bonum malumque medij sumus? ipsum verò suapte natura nil conferat? Ita videtur. Amicum itaque illud, in quod desinebant cetera omnia quae alterius amici gratia amica dicta sunt, longe aliter quam illa se habet. Illa enim amici gratia amica vocata sunt: ipsum autem quod reuera amicum est, contra amicum esse inimici causa nobis apparuit. quod si inimicum abesset, haud am-

plius nobis esset amicum. Non, ut mihi praesens ratio persuadet. Si malum extirparetur, verum fames nulla, sitisue restaret, aut huiusmodi quicquam? an forte fames aliqua relinqueretur, cum homines ceteraque animalia essent, neque noxia tamen? & sitis appetitusque reliqui, nec mali tamen, malo penitus extirpato? An ridicula forsitan quaestio est, quid tum euenturum sit, aut non? Quis enim nouit? Sed tamen hoc nouimus, quod nunc quidem accidit esurientem ladi, accidit & iuuari. Vtique. Nonne sitientem quoque, & alia huius generis qualiacumque cupientem, quandoque vitiliter, quandoque noxie, quandoque nostro modo appetere accidit? Valde. Si mala perdantur, quae mala non sunt, cum illis una interimentur: Nequaquam. Erunt igitur appetitus nec boni nec mali, etiam si mala fuerint interempta. Verisimile. Fierine potest, ut qui desiderat aliquid, atque ardet, id ipsum non amet? Non, ut mihi videtur. Hac de causa etiam destructis malis, ut videtur, amica nonnulla restabunt. Ita. Sin autem malum causa esset ut alterum alterius esset amicum, sublato malo nihil amicum esset: Nam sublata causa, euentus eius remanere non potest. Probè loqueris. Nonne supra inter nos conuenit, amicum amare aliquid, & propter aliquid? ac propter malum, id quod nec malum est, nec bonum, ipsum bonum amare? Conuenit. In praesentia autem alia quadam causa vicissim amandi apparet. Videtur. Nunquid, ut modo dicebamus, desiderium amicitiae causa est? & id quod desiderat, desiderati est amicum tunc quando desiderat? Quod verò sit supra diximus, amicum esse, nugae quadam sunt, velut poema longum compositum? Apparet. Enimvero quod appetit, illud quo indiget, appetit. Id ipsum. Indignum itaque, amicum est illius quo indiget. Sic opinor. Eget quodlibet eo quo est priuatum. Quid prohibet? Eius igitur quod proprium & cognatum est, ut videtur, amor, amicitia, appetitioque existit, & Menexene atque Lysis. Concedimus. Quare & vos si amici estis inuicem, natura quodammodo propinqui estis. Et maxime quidem. Et quisquis alius desiderat alium, & pueri, aut amat, ob id desiderat, & diligit atque amat, quod propinquus illi est vel secundum animam, vel animae consuetudinem, aut mores, aut speciem. alioquin nunquam diligeret. Consensit plane Menexenus, Lysis tacuit. Sed ego, quod inquam, natura proprium est, necessarium est ut amemus. Videtur. Ergo necessarium est ut legitimus, & minime simulans amator, vicissim ab amatis ametur. His Lysis atque Menexenus vix tandem annuerunt. Hippothales autem latitia gestiens, vultu & colore vario fuit. Ceterum volens diligentius sermonem discutere, haec adieci. Si proprium, & simile differunt, diximus iam, & Lysis atque Menexene, quid est amicum: sin autem idem est simile atque proprium, haud facile est sermonem superiorem rejicere, quod non simile simili secundum similitudinem inutile: inutile autem, amicum nullo pacto. Vultis igitur postquam differendo velut ebrj facti sumus, fateamur aliud quiddam esse proprium, aliud simile? Volumus proculdubio. Vtrum bonum

An desiderium amicitiae causa sit.

Amicum, nullius amici gratia est amicum.

quique propriam ponemus, malum autem alienum? An malum malo proprium, & bono bonum, neutro denique neutrum? Singula hæc singulis propria nobis esse videntur. Rursus, o pueri, in eos quos à principio de amicitia redarguimus, sermones nunc incidimus. Nam iniustus iniusto, malo malus non minus amicus erit quam bonus bono. Ita videtur. Quid porro si bonum, & proprium idem esse dixerimus, nonne bonus bono duntaxat amicus? Omnino. At istud quoque confutatum à nobis iandudum existimauimus. Recordamini? Optime. Quo igitur sermone deinceps utamur? ad nihil videlicet. Operæ precium itaque est instar sapientum in iudicijs quæ dicta sunt, enumerando resumere. Si enim nec amantes, neque amati, nec similes, neque dissimiles, nec boni, nec proprij, nec alia quocumque dinumerauimus, quorum propter multitudinem haud memini, si inquam nihil existis amicum est, nihil equidem quod asseram, amplius habeo. Cum ista dixissem, cogitavi quendam è maioribus tam mouere, sed illico tanquam demones quidam pedagogi tam Lysidis quam Menexeni, vna cum fratribus illorum, domum eos redire iusserunt. Hesperus enim venerat. Primum itaque nos, & alij circumstantes pedagogos repulimus. Sed cum nihil nos curarent, et barbæ quædam ingredientes grauius ferrent, simulq; pueros vocarent, illorum procacitate victi, cæterum dissoluimus. Videbantur enim nobis, quia festo succubuissem, nihil habere, quod in medium afferrent. Postea iam abeuntibus illis, ad Menexenum Lysidemq; conuersus, hæc breuiter intuli. In præsentia ridiculi ineptiq; euasisse videmur, tam ipse grandis natus, quam uos pueri. Siquidem isti abeuntes nos carpent, quod amicos inuicem nos esse putemus, ego enim me vobis annuero, cum nondum quid amicus sit, inuenire potuerimus.

PLATONIS THEAETETVS, VEL, DE SCIENTIA.

EPITOME MARSILII FIGINI IN THEAETETVM, VEL, DE SCIENTIA.

DI ALOGVS de scientia Petre Medices insurgit altius, & dignas miro ingenij tui acumen quæstiones mouet, quarum capita, solutionesq; in hoc compendio summatim animaduertes. Vbi quid scientia non sit, quid sit, & vnde, & quomodo, disputatum reperies. Socrates quidem quid scientia sit, interrogat. Theætetus autem respondet scientiam esse geometriam, arithmeticam, cæterasq; huius generis disciplinas, & artes singulas. Hanc Socrates responsum tanquam interrogationi minus congruam respuit. Quia cum interrogaretur quid scientia sit, non quid, sed quot scientia sunt, enumerat, & cuius scientia sunt, exponit. Qui enim arithmeticam dicit, non scientiam ipsam, sed numerandi scientiam: & qui geometriam, metiendi scientiam dicit. Deinde ridicula responsio est, cum per ignota reddatur. Nemo enim potest quid hæc scientia numerorum vel figurarum sit, nos

Definitio per enumerationes vitiata.

se, nisi quid est scientia, nouerit. Præterea superflua responsio est. Nam cum posset paucis complecti ipsius scientiæ rationem, dinumerandis singulis infinitum iter ingreditur. Afferit post hæc Protagoræ definitionem, scientiam sensum esse dicentis. Hominem quippe Protagoras rerum omnium mensuram esse censet, existentium quidem ut sunt, non existentium autem, ut non sunt, & qualibet cui que talia esse, qualia cuique videntur. Quales enim res quæque sunt, tales sentiri. Quales sentiuntur, tales phantasia, id est sensui interiori videri. Quo effici vult, ut sensus scientia sit. In hoc sanè Thales Milesius, Homerus, Epicarmus, Empedocles, Heraclitus, Protagoras consenserunt. Nam cum inquit Thales aqua omnium esse principium, & Homerus patrem omnium Oceanum, matrem Tethydem esse, omnia ostendunt in fluxu versari. Hos reliqui quos memorauimus, imitati, nihil esse inquam, sed fieri semper unumquodque dixerunt. Vnde nihil in se absolute tale potius esse quam tale, sed per motum, mixtionem, relationemq; vni ad aliud, huic quidem tale, illi tale, & fieri, & videri. Quod omnia in motu sunt, ex eo constare putant, quod à motu omnia fiant: quod autem à motu omnia, ex eo coniciunt, quod à quo quidque sit, per illud & conseruatur. Sed tam illa quæ ad animam, quam quæ ad corpus pertinent, motu & exercitatione seruantur, ocio torpescunt. A motu igitur omnia. Præterea quandiu calorum sphaera mouentur, miscentur quattuor elementa. Quatenus ista miscentur, eatenus inferiora gignuntur: quæ postquam genita sunt, exercitatione seruantur. hæc igitur omnia motus efficit. Addunt quod ex calore generatio, calor ex motu solis vel collisione corporum prouenit. Quod autem nihil secundum se ipsum unum aliquid sit, sic exemplo inducunt: albedo, & quæque color, nec oculorum aspectus est, neque corporum motus, sed ex aspectu motuq; medium quiddam resultat, id est talis circa oculos passio. Et ex diuersa afficiens dispositione variis inueniendi modo, colores varijs, & alijs alijs, & videntur, & fiunt. Præterea radiorum motus varijs corpora pulsans, oculos feriens, diuersas & omniformes imagines offert. Quinetiam sæpe diuersis hominibus animalibusq; circa idem diuersus color apparet & est: sæpe quoque eidem, & circa idem, quanquam non eodem, sed alio tempore, ob naturæ ipsius mutationem. Opinatur igitur quicquid est, esse motum. Motus autem species duas, vnam in agendo, in patiendi alteram. horum motuum commixtione, omnia, ut ipsi aiunt, coniciuntur. Euentus specie gemini, numero infiniti sunt, sensibile videlicet, atque sensus, qui cum sensibili sit semper atque congregatur. Quoties enim sentiendi vis aliqua, & aliquid illi consonum vna coherent, eorum concursu duo quedam proueniunt: circa id quod obiectum est, species sentiendæ, color, sapor, odor, cæterasq; huiusmodi: circa vim animæ, sensus. Quibus disinctis, ista non sunt. quo sit, ut ex his quæ quinque sensibus offeruntur, nihil tale suapte natura vel tale sit, sed cum sensu congregiendi alijs aliud fiat. Nihil enim agens vel patiens secundum se ipsum est, sed in alterno congressu utrunque. Quare nihil seipso unum aliquid est, sed ad aliud & alicui semper sit, nec est inquam, verum sit, fluitq; semper. Hæc autem ex eo redarguit Socrates, quod ebrijs, & hi qui phrenesim patiuntur, & insani & dormientes cum somniant, necnon qui sensus alio quodam modo corruptos habent, vera sentire se, & cogitare affirmant, cum omnia tamen illorum visa falsa esse dicamus. Quo efficitur, ut non omnia quæ videntur, vera sint. In eandem dubitationem cadunt, quæcumque vigilantes sobrijs; sentire dicimur. Nam equum ferre tempus somno, & vigilæ vicissim damus. Idcirco dubium est, utrum hæc an illa potius somnia falsa sint. Qui vero apparentia omnia vera esse opinanti uolunt, sic utique responderent, quod variæ agentium patientiumque affectiones diuersa producant: & obiecta quæ sentiuntur, agunt secundum patientis sensus affectionem. Hæc in vigilante, & dormiente, ægrotante, & bene valente alia est. Quapropter & alia iudicia sunt, omnia tamen vera: quia omnia cuique talia sunt, qualia indicantur. Meminisse enim oportet quod supra dictum, nil sui natura absolute unum aliquid esse, sed ad alterum, & alteri, & alterius esse, quidquid aliquid est. Imò fieri quicquid sit aliquid, esse verò nihil. Hæc itaque sibi inuicem consonant: secundum Homerum & Heraclitum, omnia fluere: secundum Protagoram, rerum omnium mensuram esse hominem: secundum Theætetum, scientiam esse sensum. Aduersus eos ita Socrates argumentatur. Si sensus scientia est, bruta quæ magis quam homo sensibus ualet, scientia præstarent. Item si vera sunt quæcumque videntur, cuiuslibet hominis cogitationes æque rectæ sunt, nec vllus alio sapientior, nec homine deus. Accedit ad hæc quod manus esset docendi, disputandi, redarguendi facultas, cum nihil discere oporteat eos, qui verè de singulis iudicant, neque

Scientia an sensus.

Socratis confutatio prædictorum.

Responsum Protagoræ ad Socratem.

Alteræ Socratis confutatio.